

DELAVSKA POLITIKA

Št. 112.

V Ljubljani, sredo 26. maja 1926.

Leto I.

Za naš dnevnik.

Menda ni mislečega delavca, ki bi si ne bil že na jasnem, da je dobro časopisje, zlasti dnevno, nujni predpogoj za uspešno uveljavljanje delavskega razreda. Treba je naglasiti, da je dober delavski dnevnik tem potrebniji čim večja je reakcija v kaki državi. Za uspešno pobijanje reakcije v Jugoslaviji bi pa najbrž še 10 dnevnikov ne zadoščalo.

Da si bomo o tem čim bolj na jasnem, se moramo predvsem vprašati:

1. Kako naj proletarska stranka izvojuje delavstvu vpliv na državne posle, predvsem na socialno zakonodajo, ki je danes v popolnem razsulu, če ji ne stoji ob strani poleg dobre organizacije tudi močno razširjen dnevnik?

2. Kako naj izvojuje strokovne organizacije kake vidne uspehe, zlasti v sedanjih časih brezposelnosti, če nimajo močne zaslombe v dobrem, zlasti dnevnem časopisu, ki pomaga pravilno informirati javnost v delavskih težnjah. Zlasti nemogoče je to tistim strokam, katerih neposredni delodajalec je država.

3. Kako naj gospodarske organizacije širijo med široke mase smisel in delo gospodarske osamosvojitve delavskega razreda, če jih pa na vseh koncih davi davčna politika buržuaznih vlad, in če nimajo zagovornikov niti v parlamentu niti zaslombe v ljudskih množicah, ki ne morejo stati za njimi, dokler niso potom dobrega tiska zainteresirane v njihovih namenih in težavah?

4. Kako naj širijo kulturne organizacije kulturo brez dobrega, zlasti dnevnega tiska?

Na vsa štiri vprašanja je samo en odgovor: Delavski dnevnik nam je nujen potreben!

Kako pa priti do delavskega dnevnika?

Če hočemo na to vprašanje prav odgovoriti, potem je treba pogledati brezobzirno vso resnico in jo glasno izpovedati, tudi če je neprijetna.

Najprvo je treba ugotoviti, da dnevnika ne more vzdržati 10 ali 20 ljudi, pa če so požrtvovalni do izkrvavljenja.

Ne! Dnevnik morajo pokreniti in vzdrževati tisti, katerih interese zastopa, v tem slučaju delavci in njihove organizacije! Te globoke zavesti pa pri nas manjka. Marsikdo sedaj jadikuje o škodi, da nimamo več svojega dnevnika, jadikuje samo — mesto, da bi

zavihal rokave in nabiral naročnike in nabiral prispevke za tiskovni sklad!

Naj si vsi taki zapomnijo, da se zgodovina ne dela z govoričenjem. Zato je treba žrtve in pridnega dela! V tem pogledu bo treba pač posnemati naše stare sodruge, ki so po cele ure daleč prenašali delavske liste in ker so bili prepovedani, so jih pred žandarmerijo skrivali v škornjih.

In kaj delamo mi? Posedamo prekritih rok v gostilnah in kavarnah in premišljujemo, kakšne taktike bi se poslužili, da bi brez žrtve in brez naporov ustvarili velik in inpozanten delavski pokret.

Ali smemo potem zameriti staremu Čobalu, če se smeje naši naivnosti in če mu ne inponira naša ženjalnost, ki se ji po domače tudi lenoba pravi?

Pa da se ne bomo napačno razumeli. Jaz sem zadnji, ki bi hotel preprečevati v organizacijah svobodo diskuzije in svobodo kritike. Vse to mora biti, ali odločno je pa treba nastopiti proti onim, ki bi hoteli samo diskuzije in samo kritiko. Pred vsako akcijo je potrebno, da se njen načrt do dobrega prediskutira. Ko je pa načrt gotov in sprejet, tedaj ga je pa treba brezpozorno izvesti. Pri izvedbi pa ni več mesta in časa za diskusijo, takrat mora obveljati delovna disciplina! Ko je delo dokončano, se smejo pojaviti spet kritiki, ali samo iz vrst onih, ki so pri delu pomagali in ti imajo dolžnost, ne samo pravico, da povedo, kako bi se do tični načrt še bolje izvedel.

Predpogoj za dosego kakih uspehov je, da smo si pred vsem o načinu udeleževanja na jasnem. Na ta način, kakor sem ga zgoraj opisal, delajo delavci v drugih državah, specijelno v Avstriji, zato pa njihova beseda in moč tudi nekaj pomeni.

Jaz sem se namenil, da sestavim predlog kako naj ustvarimo prepotrben delavski dnevnik. Pripominjam, da sem ta svoj načrt predložil že sedanjemu konzorciju »Delavske Politike«, ki je bil imenovan na zadnji seji načelstva SSJ, ki se je vršila na praznik 13. maja. Pripominjam, da je konzorcij ta načrt odobril in v prihodnji številki »Delavske Politike« ga bom objavil, da se po njem ravna vsi tisti sodruzi, ki hočejo pomagati dvigniti delavski pokret iz sedanje nemoči k večji veljavi, ki hočejo zlasti, da bo »Delavska Politika« izhajala čimprej spet kot dnevnik.

F. Svetek:

O vzrokih premogovne krize in brezposelnosti.

V.

(Konec.)

(S tem, kar smo v prejšnjem članku poudarjali, bi bilo le za silo pomagano brezposelnemu proletariatu. Rudarji si pa žele predvsem delo, in sicer doma. Zato treba še bolj poudarjati, da bi morala biti tudi velika skrb poklicanih činiteljev, da se vsaj po težkih izkušnjah sedanjosti, v glavnem po vladni brezbriznosti izživane krize, preide z boljšimi nameni in popolnejšim načrtom na delo, da se znova oživotvori naša inustrijska in trgovinska delavnost. Ako bo naša industrija stala in se bo v naših rudnikih manj in

manj kopalo, bo koncem konca škoda za državno blagajno in za državno gospodarstvo še vse večja. Država bi v tem slučaju le profitirala, ako bi priskočila na pomoč naši industriji in našemu rudarstvu s primernejšo finančno, kreditno in davčno politiko, z ugodnejšimi železniškimi tarifi, z razpisom prepotrbenih javnih del, z razširjenjem in izpopolnjenjem železniškega omrežja, itd.

Ne varajmo se. Ako ne premaknemo naše industrijske življenjske sedanje mrtve točke, nas čaka še hujše in hujše propadanje na vseh poljih. To ni le vprašanje rudar-

stva in industrije, to je tudi veliko vprašanje naše trgovine, naše finančne aktivnosti, itd. Zastoj v industriji je sledil še silnejši zastoj v trgovini. Belgrad, ki je predvsem trgovsko mesto, in ki se je v povojnih letih nahajal v najpopolnejših razmerah, mnogo povolnejših kot Zagreb ali Ljubljana, je danes pod konkurzom. »Stečaj« slede »stečajem« s tako brzino in v takem obsegu, da ne zmorejo več sodišča ogromnega »poravnalnega« dela, ki se navadno konča s tem, da prodajo cvetoča podjetja, da se prodajo velika milijonska realiteta posestva za mali denar, upnikom pa ostane od vsega prav malo ali nič. Motimo se, če mislimo, da prodajo le povojne nesolidne trgovine in podjetja. Te so že zdavnaj, naglo in brez težkih poravnav izgini. Na redcu so sedaj že dalj časa prej dobro fundirane tvrdke, ki likvidirajo kar zaporedoma. Razumljivo. Industrijska kriza je izzvala trgovsko krizo. Skrčeni zaslužek je oslabil kupno moč konsumenta. To skrajno stanje je povzročilo v dobrušni meri tudi pogrešena kreditna politika. Če se bo dolgo gledalo brezbrizno na to stanje, pride kmalu tri dele naše industrije in trgovine na bobem. Pri čemer bo koncem konca še najhujše prizadeto naš delavstvo, ker pride ob poslednjo možnost dela in zaslužka.

Računati moremo, da bo vlada že pod silnim pritiskom samih razmer morala poseči vmes. Vlada mora najti sredstva, da se podpirajo industrijska prizadevanja. V to svrhu bo morala, med drugim, tudi vpostaviti končno v svoj letni proračun tudi toliko pogrešano postavko o izdatkih in kreditih za velika javna dela, postavka ki zavzema v letnih proračunih drugih držav od nekdanj vpoštevanja vredno važnost. S široko dejansko politiko javnih del, ki je bila doslej za naše činitele španska vas, bi bilo že pomagano velikemu delu industrije in tudi trgovini sami. Z večjo delavnostjo v inustriji, bi se povečal tudi konsum premoga, bi se zmanjšalo število brezposelnih rudarskih rok.

Naše vlade se pripravljajo že nekaj let za zgraditev nekaj velikih in važnih novih železniških prog, imajo nešteto načrtov o dograditvi in dopolnitvi železniškega omrežja. Zlasti od izvršitve teh večnih vladnih načrtov zavisi močno rešitev naše premogovne krize. Naš premog mora računati le na notranji trg. Le s povečanjem notranjega odjema bo torej rešeno tudi to vprašanje. Zlasti povečanje železniškega prometa more močno pomagati tej naši industrijski grani.

Nemale važnosti je pa tudi vprašanje ugodnejših transportnih tarifov za naš premog. Angleška vlada je znala vzlic vsem mnogo večjim težavam prispevati znatno k pocenitvi angleškega premoga, zlasti potom skrajno ugodnih železniških tarifov. Istotako nemška. Vsakojake transportne ugodnosti za premog na nemških železnicah, so v glavnem omogočile znano pocenitev in konkurenčnost nemškega premoga

na vseh tržiščih. Vprašanje tarifnih in drugih olajšav za naš premog se mora čimprej rešiti, ako moremo, da zavlada v našem rudokopstvu še hujša in obsežnejša kriza. Kajti pozabiti ne smemo, da je angleški premog, ki je mnogo boljše kvalitete, postavljen na našo mejo, že danes skoro cenejši kot domači premog. In angleški premog se bo po zaključku sedanje težke socialne borbe najbrže prav kmalu še pocenil, ker bosta angleška industrija in vlada v smislu poročila v teh člankih omenjene državne komisije, prešla energično na tehnično izpopolnitev in reorganizacijo rudokopstva, baš zato, da se še bolj poceni domači premog.

Vprašanje premogovne krize pri nas je torej mogoče vsaj deloma rešiti, ako bodo poklicani činitelji pokazali vsaj sedaj, ko grozi na vseh koncih in krajih katastrofa, večje razumevanje za te in take probleme, od katerih je pravzaprav odvisna bodočnost celokupnega našega gospodarstva in napredka, bodočnost delavskega razreda, in končno tudi države same.

Na vladi je, da zagotovi našim rudarjem več dela, naši premogovni industriji obstanek in razvoj.

Napredek ameriške Jugoslovanske socijalistične zveze.

Tajnik Jugoslovanske socijalistične zveze v Združenih državah, Pogorelec, je na konvenciji ameriške socijalistične stranke, ki se vrši te dni v Pittsburghu, poročal sledeče:

»Danes imamo petdeset aktivnih klubov v sledečih državah: 16 v Pennsylvaniji, 13 v Ohiju, 9 v Illinoisu, 3 v Indiani, po 2 v West Virginiji, Wisconsinu in Kansasu ter po enega v Minnesoti, Michiganu in Wyomingu. Od zadnje konvencije je bilo organiziranih in reorganiziranih 21 klubov.

Največ našega članstva je med rudarji v premogovniških distriktih. Če pomislimo, kako velika je brezposelnost med rudarji in kaos v premogovni industriji, smo lahko ponosni, da imamo toliko rudarjev v naših vrstah.

Poleg aktivnih klubov imamo sodelujoče članstvo v 68 podpornih društvih, dva izobraževalna kluba in nekaj posameznikov, ki podpirajo zvezo finančno. Od zadnje konvencije smo izvršili veliko propagandnega dela. Imeli smo mnogo javnih shodov, najbolj pa je bil 20. septembra 1925 v Waukeganu ob času konvencije S. N. P. J. Debs je bil glavni govornik. Dvorana je bila natlačena; čez tisoč oseb je bilo na shodu. Kmalu potem je tajnik izvršil propagandno turo po državi Ohio in West Virginiji; v enem mesecu je organiziral osem novih klubov. Nato se je izvršila druga tura po južnem Illinoisu, ki je bila tudi uspešna.

Dolgo let že izdajamo posebno majniško številko »Proletarca«. Lanska številka, ki je dosegla mnogo tisoč iztisov cirkulacije, je imela 76 strani, letošnja je pa še večja, ker ima 84 strani. Zdaj agitiramo za svoj lastni dom, v katerem bodo pisarniški prostori zveze

Svetovno
znano

FOX

čistilo je za čevlje
vendar najboljše.

in glasila, knjižnica ter dvorana za naše zbornice. Naš izobraževalni oddelček vrši sijojo kulturno delo med našim ljudstvom. Mnogi naši klubi prirejajo redne dramske predstave in koncerte z velikim uspehom. Zlagamo tudi druge organizacije z igrani.

V zvezi ni notranjih sporov, dasi so komunisti poskusili vse, da bi jih zanetili. Importirali so človeka iz Evrope v ta namen, kupili so list in že štiri leta gonijo propagando obrekovanja proti zvezi in socialistični stranki, dosegli pa so le to, da so se sami diskreditirali. V štirih letih niso mogli ustanoviti med Slovenci več ko dva kluba iz oseb dvomljivega karakterja. Imajo dosti denarja, poslužujejo se vseh mogočih sredstev in njihovi agentje so vedno na potovanju. Vse to jim ne pomaga. Mi jih razkrinkavamo pred Jugoslovani kot agente reakcije in razbijače delavskega gibanja. Mi ostanemo s socialistično stranko in z delavskim gibanjem, pa naj pride kar hoče.

T. A.

Zakaj mora razredno bojevni proletarijat zavračati klerikalni in nacijski socializem.

II.

Iz revolucionarnega in podzemeljskega gibanja krščanstva, ko se je namesto poganstva uvedel krščanski družabni sistem, ko so tedanjí gospodarski in politični interesi našli svojega varuha v krščanstvu, ki zagovarja načelo gospodarja, zagovarja privatno lastnino, je ves sistem polagoma in stopnjama tekom par stoletij prešel v skrajni reakcionarizem. Mesto ljubezni in religije je nastopil nacijski čut v najsirovejši obliki.

Današnja moderna doba, v kateri se modernizira sistem industrije, agrarne kulture, fizične in psihične ideologije človeštva, je prisilila tudi krščansko-buržuazno-kapitalistični sistem k moderniziranju. Da se moti pot človeške družbe v socializem, je duhovščina, in — zopet vseh cerkva — naša nov izhod za reakcijo v obliki krščanskega socializma. Ko se je na politični in gospodarski pozornici XIX. stoletja pokazal Marks s svojo doktrino o človeški družbi in o njeni uredbi, je zaskrbelo kapitalističen svet. Cerkev se je prva odzvala. Papež Leon XIII. se v svoji okrožnici »Oraves de comuni« popisal vse nadloge kapitalističnega družabnega reda, ni se pa seveda postavil na stališče razrednega proletarijata, ki je zahteval socialistično uredbo človeške družbe.

Zopet vidimo duhovščino, ki nastopa za ohranitev starega družabnega reda. Duhovščina je jela nastopati na političnih tribunah, ustvarjati in organizirati krščansko-socialistične organizacije. Duhovnik se je začel javno in odkrito baviti s politikom. Duhovščina je šele zdaj po 2000 letih »izprevidela«, da

ni napravila veliko v tej dobi za krščanstvo in zato naj — krščanski socializem ustanovi tako državo, ki bi odgovarjala Kristusovim naukom — in to danes po 20 stoletjih!!

Krščanski socializem nima z našim socializmom, t. j. z marksizmom, absolutno nobene skripnosti. To sta dva bistveno nasprotna nazora. Med tem ko krščanski socializem zagovarja sistem hlapca in gospodarja, torej gospodarsko neenakost, zagovarja privatno lastnino, s čemer predpostavlja, da so razredi v človeški družbi nujna stvar. (To je jasno, ker kakor hitro je privatna lastnina dovoljena, imamo že razrede, t. j. take, ki imajo in take, ki nimajo), je naš marksistični socializem popolnoma nasproten. Prvič zahtevamo odpravo privatne lastnine, gospodarsko enakost, odpravo izkoriščanja človeka po človeku in odpravo razredov v človeški družbi.

Ta dva nazora se ne moreta zediniti; tu ni mogoč noben kompromis.

Krščanski socializem in njegovi pristaši spadajo v buržuazne stranke in buržuazne organizacije. Z njimi moramo odklanjati vsako skupnost in vsako skupno akcijo. Dokler krščanske socialistične organizacije služijo buržuaziji in njenemu sistemu, do tedaj je nemogoče izvesti ali sploh resno misliti na uvedbo krščanskega socializma.

Naš nazor temelji na historičnem materializmu. Kaj nas briga nebesa, pekeli pa vice! Kruha hočemo, kruha zahtevamo, da bomo v človeški družbi živeli človeško! Kaj hočemo po smrti gledati celo večnost nebesko ali drugo obličje! Mi zahtevamo, da si človeška družba ustvari že na zemlji raj, a ne samo za par bankirjev in drugih takih izvoljencev — ne! — za vse človeštvo.

Iz teh razlogov mora razrednozavedni proletarijat zavračati krščanski kakor tudi nacijski socializem, še več — on se mora boriti proti njemu.

Proletarci, delavci in kmetje, pa tudi ve delavke in kmetice! Zapomnite si, da je tak socializem krinka, s katero buržuazija zavlada v svoj krog verne delavske in kmečke mase. Take in enake strokovne organizacije so torišče štrajkbreherjev, so reakcija proti revolucionarnemu pokretu delavskih in kmečkih mas za ustvaritev socialistične človeške družbe.

Pomnite, da je rešitev proletarijata le v razredno zavednem proletarijatu samem.

Kake koristi imajo občine od socialnega zavarovanja

Zakon o zavarovanju delavcev od 14. maja 1922 (Uradni list štev. 62-1922) je po enotnih načelih uredil zavarovanje meznega osebja za slučaj bolezni, nezgod pri delu, invalidnosti, starosti in smrti. Za enkrat se izvaja le zavarovanje za slučaj bolezni in obratnih nezgod, dočim je ostalo zavarovanje odloženo na nedoločen čas. Po predpi-

sih zakona bi sicer zavarovanje za slučaj invalidnosti in starosti ter smrti moralo stopiti v veljavo že 1. julija 1925. Finančni zakon pa je to zakonito določilo razveljavil, ne da bi istočasno določil nov termin. Zato so igledi za skorajšnjo uvedbo starostnega in invalidnega zavarovanja zelo slabi in bodo onemogli delavci ter njih vdove še vedno brez pomoči, odnosno bo bremena starostne in invalidne preskrbe v znatni meri moralo še nadalje nositi bolniško zavarovanje.

Socialno zavarovanje je velike socialne in gospodarske važnosti. O tem ne more biti nobenega dvoma in je to prepričanje prodrlo v vseh državah. Z mirovnimi pogodbami, ki vsebujejo tudi nekatera socialna politična določila, je uvedba socialnega zavarovanja postala mednarodna obveznost vsake države, ki je član Zveze narodov, torej tudi naše države. Zato je država dolžna, da socialno zavarovanje varuje in ščiti in ne stori ničesar, kar bi bilo v škodo uspešnemu razvoju. Podpirati mora vsa stremjenja moderne socialnega zavarovanja.

Poleg države imajo na uspešnem razvoju zavarovanja zelo velik interes občine in tudi v ustavi predvidene srezke in oblastne skupščine. Socialno zavarovanje v zelo visoki meri razbremenjuje občine. Ko bo uvedeno še starostno in invalidno zavarovanje problema ubožnega skrbstva skoraj ne bo več. Pa tudi bolniškemu zavarovanju morajo občine, zlasti njih zdravstveni zastopi posvečati največjo skrb. Brezbrižnost napram bolniškemu zavarovanju pomeni zanemarjanje zdravstvenih dolžnosti v občini, ki so gotovo zelo velike. Žalibog organizacija našega zavarovanja sama občine zanemarija, ker jih izločuje od soudeležbe na upravi in jim s tem seveda jemlje neposredno odgovornost in lokalni interes. V tem pogledu je potrebna izpolnitev organizacije zavarovanja. Inozemski zakoni, zlasti nemški in angleški, so občine pritegnili k bolj aktivnemu sodelovanju in to z velikim uspehom. Naš zakon samo v § 146 nalaga občinam dolžnost, da sodelujejo pri posredovanju zavarovanja za bolezni in nezgode. Postopek pri tem posredovanju ima urediti posebna naredba ministrstva. Te še ni.

Občine imajo dvojen interes na razvoju in delovanju zavarovanja. Prvi je interes njih lastnega zdravstvenega delokroga, drugi pa interes njih materijalnega gospodarstva. Pravilno pojmovanje naloge občine v zdravstvenem pogledu morejo občine prisiliti, da se zanimajo za usodo svojih obolenih občanov in da pazijo, kako zavarovanje skrbi za njih zdravljenje, da pazijo na delo zdravnikov, na zadržanje bolnikov itd. Na drugi strani pa imajo občine brez dvoma velik interes na zatiranju simulacije in raznih drugih zlorab, zlasti, da zavarovanja ne izkoriščajo osebe, ki po zakonu niso upravičene do dajatev in podpor iz naslova zavarovanja. Tu pridejo predvsem v poštev svoji zavarovanih članov, ki

imajo pravico do zdravljenja na račun zavarovanja, t. j. ako nimajo lastnega zaslužka in so torej v polni meri odvisni od zaslužka zavarovanega člana. V tem pogledu občine zelo veliko greše. Izstavljačo potrdila, ki ne odgovarjajo dejanskim razmeram. Tako so podpor deležni bogati posestniki, samo, ako je n. pr. sin slučajno zaposlen v tovarni. Občine morajo pri izdajanju raznih potrdil, na podlagi katerih naj se priznajo podpore, postopati zelo previdno in kritično ter potrdila izdajati le dejansko potrebnim, t. j. le osebam, ki nimajo nikakega zaposlenja, tudi v domačem gospodarstvu in ne nikakih lastnih sredstev.

Neposredno materijelno korist imajo občine od zavarovanja zlasti v tem, da zavarovalna institucija plačuje oskrbne stroške v bolnicah, dočim so preje padli navadno v breme občin. Ako občine primerjajo tozadevne predvojnne in sedanje izdatke, morajo videti veliko razliko. Po predvojnih zakonih svoji (žena, otroci itd.) do oskrbe v bolnici na račun zavarovanja sploh niso imeli pravice. Stroške je nosila občina. Sedaj nosi stroške oskrbe v bolnicah tudi za svoje zavarovanje in sicer za dobo 4 tednov. Dalj časa je skoro malokdo v bolnici. Za zavarovane člane pa nosi stroške urad zavarovanja do 26 odnosno do 52 tednov. Občinam iz tega naslova ne nastajajo nikakih izdatki.

Zavarovanje igra zelo važno vlogo tudi pri zatiranju in zdravljenju nalezljivih bolezni. Po celem svetu nosijo tozadevne stroške države. Naš zakon o zavarovanju sicer predpisuje, da država zavarovanju tozadevne stroške povrača, toda finančni zakon je to ukinil in vse breme nalezljivih bolezni med delavstvom nosi potom zavarovanja delavstvo samo. Kdor pa ni zavarovan in je drugače premožen, zdravi njegovo nalezljivo bolezen ne on sam, ampak država. V tem dejstvu je gotovo skrito omalovaževanje zavarovanja in velika krivica zavarovancem.

Zavarovanje nosi izredno velika bremena. Odstotek premij je ostal isti, kakor je bil pred vojno, dolžnosti zavarovanja pa so se znatno pomnožile. To breme bo moglo zavarovanje vzdržati le, ako bo deležno vsestranskih podpor, zlasti tudi od občin.

Politični pregled.

Vlada se drži »čvrsto«. Še nove se je narodne skupščine se ne boji. Sploh je Uzunović mnenja, da je vse v redu in prav in da je bilo pravzaprav tudi zadnje glasovanje v narodni skupščini, pri katerem je vlada ostala v manjšini, pravzaprav zaupnica za vlado. Treba samo vse prav premisliti in prevdariti. Uzunović si je gotov zmage in dolgega življenja, in je zato sestavil že delovni program svoje vlade. Izenačenje davkov, ureditev mednarodnih konvencij, finančna vprašanja, vprašanja naše propadajoče industrije in gospodarstva, vse to bo rešila Uzunović.

Jack London:

Železna peta, 33

(Socialni roman. Prevel I. V.)

(Dalje.)

„Natančno tako,“ je odgovoril Asmunsken. „Pred kratim sem pregledoval poslovne knjige zadnjih desetih let. Našel sem, da je moj dobiček v teh desetih letih ravnotako velik, kot bi znašala plača poslovojdje. Železnica bi ravnotako lahko bila lastnica mojega kamnoloma in me nastavila kot poslovojdje.“

„Z razločkom,“ se je smejal Ernst, „da bi v tem slučaju morala železniška uprava prevzeti tudi riziko, kar pa sedaj prepušča vam?“

„Gotovo,“ je odgovoril Asmunsken razdraženo. Ko so se gospodje porazgovorili, je jel Ernst spraševati na desno in levo. Začel je pri gospodu Owenu.

„Ali niste odprli pred kakšnimi šestimi meseci tukaj v Berkeley podružnico?“

„Sem,“ je odgovoril gospod Owen.

„Od tega časa pa so, kakor sem opazil, tri majhne špecerije zaprle svoje trgovine. Ali je bila kriva tega vaša podružnica?“

Gospod Owen je potrdil smehlajoč se samozavestno.

„Mi imamo večji kapital. Veliki obrat ima vedno male stroške in veliko sposobnost zadovoljiti konzumente.“

„In vaša podružnica je izsesala dobiček treh malih trgovin. Razumem. Ali povejte mi, kaj se je zgodilo z lastniki teh treh trgovin?“

„Eden iz njih raznaša za nas dobavke. O drugih dveh ne vem ničesar.“

Ernst se nenadoma obrne h gospodu Kowaltu.

„Vi ste mnogo prodajali po znižanih cenah. Kaj se je zgodilo z malimi drogeristi, ki ste jih uničili?“

„Eden iz njih nadzoruje naše medicinske izdelke,“ je bil odgovor.

„Tudi vi ste posrkali dobičke teh treh majhnih trgovin?“

„Gotovo. Zato smo poslovni ljudje.“

„In vi,“ se obrne Ernst na gospoda Asmunsena. „Vi se zgražate, ker je železnica vaše dobičke pogoltnila?“

Gospod Asmunsken potrди.

„Vi želite, da imate dobiček sami?“

Gospod Asmunsken zopet potrди.

„Od drugih?“

Nobenega odgovora.

„Od drugih?“

Ernst je zahteval odgovora.

„Tako se delajo dobički,“ je odgovoril gospod Asmunsken krátko.

„Torej vaše stremjenje obstoji v tem, vleči dobiček iz drugih in jim obenem preprečiti, da oni ne vlečejo dobička iz vas. Ali ni tako?“

Ernst je moral svoje vprašanje ponoviti, predno je gospod Asmunsken odgovoril.

„Tako je. Vendar ne ugovarjamo, če delajo drugi dobičke, dokler tisti dobički niso preveliki.“

„Preveliki, pravite? Vendar se temu ne protivite, če sami delate velike dobičke?... Gotovo ne?“

Gospod Asmunsken je prijazno priznal to svojo slabost.

Se eden iz navzočih, gospod Calvin, je bil tarča Ernstovih vprašanj. Nekoč je bil posestnik velike mlekarne.

„Svoječasno ste se borili proti mleškemu trustu,“ je rekel Ernst. „Sedaj se pa pečate s politikom. Kako to?“

„O, nisem položil orožja,“ je odgovoril Calvin. Izgledal je tudi dokaj bojevito. „Pobijam trust na edinem polju, na katerem se ga da pobiti; na političnem polju. Da vam objasnim. Pred leti smo mi, lastniki mlekarne imeli popolnoma proste roke.“

„Ali drug drugemu ste konkurirali,“ mu je segel v besedo Ernst.

„Da. In to je vzdrževalo nizke cene. Poskušali smo se organizirati, ali neodvisni lastniki mlekarne so pretrgali obroč. Nato je prišel mleškarski trust.“

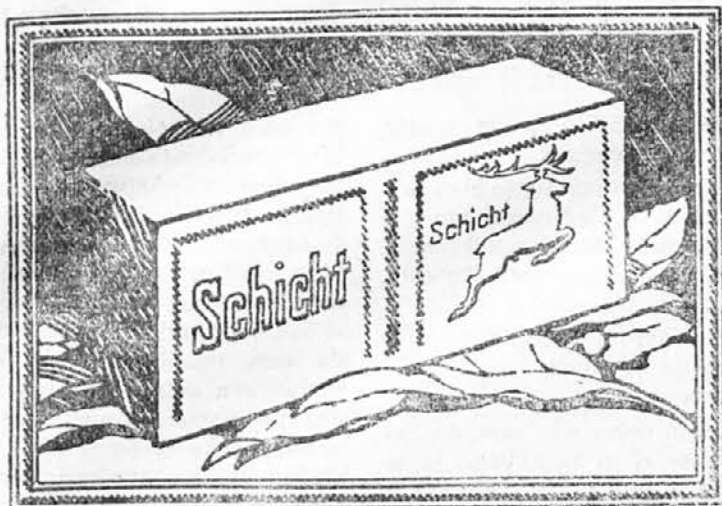
„Ki ga je financiral iz svojega prevelikega dobička Standard Oil,“ reče Ernst.

(Dalje prih.)

Možno je, da so nekatera mila dobra
Boljše, kakor Schicht-ovo, ni niti eno.
Najboljše je edino

Schichtovo milo

znamka „JELEN“.

Kupujte le najboljše milo! Pri uporabi se izkaže, da
je najcenejše.

Bodite previdni, ako Vam ponujajo druga mila kot
„ravno tako dobra, kakor Schicht-ovo“.

Za najboljšo kakovost jamčita le

ime **SCHICHT** in znamka „JELEN“.

vičeva vlada, ker je pač jasno, da bo ta vlada še dolgo na krmilu. Le to je vrag, da noče Radić še v Dalmacijo, kamor ga je vlada v duhu sporazuma konfinirala, in da kani na drugi strani opozicija obnoviti svojo znano interpelacijo o korupciji. Še več, opozicija kani celo prirediti več javnih shodov širom države, na katerih naj bi se pobijala ta grda korupcija. Prvi zbor te vrste bo v nedeljo v Ljubljani. Klerikalcem prihaja ta zbor prav, demokraci so pa hudi, ker se boje konkurence. Silno radi bi ta zbor onemogočili, pa kaj, ko niso več na vladi. Kratkotrajno, notranji pol. položaj se prav lepo razvija in narod je prav vesel, da se vsi tako neumorno trudijo zanj in za njegovo srečo. Zato pač plačuje tako rad vse davke in vrši tako pokorno vse obveznosti. Narod s takimi voditelji, s takimi strankami in s takimi vladami je zapisan veliki bodočnosti.

Pilsudski je doslej na celi črti zmagoval. Zadnji desničarski odpor, ki se je pripravil v Poznanju, je strl. Konservativne stranke hočejo menda nadaljevati svojo borbo na parlamentarnih tleh, v samem sejmu. Vse levčarske stranke so se pa doslej izjavile za Pilsudskega, ki bo potemtakem imel v sejmu sigurno večino. Drugo je pa vprašanje, če bo mogel Pilsudski potem sejma izvesti vse one radikalne reforme, ki so na Poljskem nujno potrebne, če bo zlasti mogel izvesti agrarno reformo. Zato se nam zdi še najbolj umesten in pameten predlog poljskih socialistov, da se sejm kratkotrajno razpusti, provizorična revolucionarna vlada pa naj bi izvedla agrarno reformo, zaščitila delavce, sanirala državno valuto in postavila na čelo republike in vlade zatsopnike delavcev in kmetov. Pilsudski dela sedaj na reorganizaciji armade, ker vidi v tem najzanesljivejšo oporo novega režima. To je pravilno. Posrečila se pač bo vladi njena ogromna naloga, če se bo čim radikalnejše naslonila na delovni narod ter šla hitro in ravno svojo pot.

Angleška stavka. Stavka angleških rudarjev se nadaljuje, vlada je obljubila za časa splošne stavke svojo pomoč stavkujočim rudarjem, lastniki rudnikov so pa po premagani splošni stavki postali spet oholi, zahtevajo, da naj rudarji pristanejo na znižanje plač in na podaljšanje delovnega časa. Rudarji nočejo popustiti, dasi vlada med njimi že občutna beda. Rudarji zahtevajo nacionalizacijo rudnikov, ker so

mnenja, da se more le potom nacionalizacije zvišati produkcijo premoga in zmanjšati režijske stroške. Nemški in francoski rudarji so izjavili, da so pripravljeni podpirati angleške tovariše ter preprečiti za ves čas stavke vsak transport premoga v Anglijo. Zanimivo je, da se celo angleško kapitalistično časopisje obrača proti lastnikom rudnikov, katerim očita, da ženejo s svojo trmoglavostjo deželo v propast.

Francoski frank je pretekli teden jel nenadoma padati. Kmalu je pa francoska vlada s svojimi energičnimi protukrepi zajezila nadaljno padanje. Padanje francoskega franka pripisujejo angleškemu funtu, odnosno angleški politiki, ki gre sistematično za tem, da oslabi zdaj to, zdaj ono kontinentalno državo. Angleži se delajo veliki prijatelji miru, v resnici si pa prav malo žele sporazuma in zveze med evropskimi državami, ker bi v tem slučaju Anglija nehala igrati v Evropi in tudi v kolonijah svojo predominantno vlogo. Zato se pač da z močnim angleškim funtom ustvariti trenutno marsikatero gospodarsko zmedo in povzročiti v Zvezi s tem marsikatero razburjenje. Tako velika je ljubezen med zavezniki, da samo gledajo, kako bi drug drugega oskodovali. Pa naj se čudimo, da Evropa ne pride do miru, da imamo neprestane politične in gospodarske krize in trajno vedno večjo brezposelnost. Kajpak. Stroške kapitalističnih špekulacij in zmed morajo nazadnje plačati baš delavci v tej in oni kapitalistični državi.

Pan-evropa. V zadnjem času se bolj in bolj širi v Evropi ideja ustvaritve evropskih zveznih držav. Utemeljitelj panevropske misli, Dunajčan Coudenhove, je znal v razmeroma kratkem času pridobiti za svojo misel vso pošteno javnost, pa tudi mnogo uplivnih državnikov in drugih javnih delavcev. Francoska javnost je zlasti sprejela z velikim razumevanjem in navdušenjem njegov koncept evropske pacifikacije. Sam Caillaux izjavlja, da vidi v tem edino možnost miru in konsolidacije. Pan-evropeizem pridobiva bolj in bolj zase evropsko javnost in le želebi bi bilo, da bi se delo v tej smeri posrečilo. Potrebno je, da se o tem sedaj iskreno izjavi tudi Nemčija. Anglija bo seveda tej zvezi evropskih držav nasprotovala, ker si ona želi razdvojeno Evropo, da more toliko lažje vladati, ali ostala evropska javnost in države morajo preko nje na delo, da se svet pomiri in združi.

Dnevne novice.

Proslava v Trbovljah. Trboveljske proslave ob priliki razvitja »Svobodnega« prapora se je udeležilo nepričakovano veliko število sodrugov in sodružic. Slavnost je bila veren izraz enotne volje našega delavstva, njegovega naraščajočega zanimanja za naše delavsko kulturno delo. Slavnostni govor je imel sodr. Tuma. Slavnost so posetili tudi sodrugi iz Zagreba in pevski zbori. Zlati številko je bilo zastopano delavstvo iz Štajerskega. Težave so bile zopet s polovičnimi listki. Tako bi se ne smelo postopati niti pri delavskih izletih. Trboveljsko delavstvo je lahko ponosno na svoje delo. Razredno zavedni proletarijat zna ceniti njegove napore in je z njimi solidarno.

Komunistične mandate v Dalmaciji je vlada kratkoma razveljavila. Kakor znano, so dobili komunisti v Dalmaciji pri zadnjih občinskih volitvah še precej glasov, zlasti v Splitu, kjer so imeli z radičevci večino v občini. Pa je vlada sedaj vse te mandate razveljavila in suverena ljudska volja je s tem zmagala!

Aretacije. Policija je zadnje čase spet pridno na delu, da polovi razne politično »nevarne« ljudi. V Belgradu so menda pri neki hišni preiskavi našli precej »kompromitujočega« materijala, iz katerega je baje razvidno, da so se vršile velike poverebe na račun fonda za »Rdečo pomoč«. Te dni je pa začela policija treti v Vel. Bečkereku, kjer je bilo aretiranih več komunistov in zaplenjenih precej knjig in brošur komunistične vsebine.

Nagrade za nabiranje davkov zahtevajo nekatere občine, češ, da imajo pri iztirjevanju davkov dovolj posla in stroškov. Finančno ministrstvo ni še sklepalo o tej zahtevi, vendar se nam zdi, da bi take nagrade prav nič ne olajšale težki položaj davkoplačevalcev. Še tako je vneza raznih oblasti pri davčnem iztirjevanju prevelika. Kaj bo šele potem, ko bodo delili za ta čedni posel še podpore? Priznamo sicer, da imajo občine pri iztirjevanju dosti in preveč posla, vendar bi nam bilo bolj simpatično, če bi zahtevali od finančnega ministrstva, da naj že enkrat nekoliko popusti v dosedaj veljavni trdi in pretrdi praksi davčnega obremenjevanja in iztirjevanja.

Neumestna gorečnost. Iz cele dežele prihajajo poročila, da zahtevajo davčni uradi z vso strogostjo, da poravnajo delavci zaostalo dohodnino do leta 1925. So slučaji, ko hoče priti urad do denarja potom eksekucije. Vprašanje je, če je na mestu tako postopanje v času, ko se bori delavec za svojo existenco. V interesu države same bi bilo, da preneha finančna oblast s takim iztirjevanjem in da odpiše delavcu vso zaostalo dohodnino do časa, ko se je pričel pobirati davek na ročno delo.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani razpisuje ofertno licitacijo za dobavo pohištva za opremo novega ambulatorija v palači na Mi-

klošičevi cesti št. 20. Interesenti se opozarjajo na tozadevni razpis v Uradnem listu št. 48 od 22. V. 1926.

V svetovnem gospodarstvu ustvarjajo velesejmi prepotrebno zbliznanje med posameznimi državami in deželami in prav narodi in države, ki so znale pojmovati pomen velesejma, so danes na višku trgovstva in industrije. Slovenija je bila do zadnjega časa vse premalo zastopana v konkurenčni borbi, ki jo izvajajo nujne gospodarske pridobnine, ali začelo se je tudi v tem praven živahno preoblikovati, upati je, da bo naša industrija, obrt in trgovina na letošnjem velesejmu navzlic težki krizi še boljše kot na prejšnjem zastopana, kar je tudi sveta dolžnost vsakega poedinca že z ozirom na skupnost. V kratkem bo uprava velesejma začela z dodeljevanjem razstavnih prostorov in se zamudnikom nudi le še malo časa in prilike, da dobe ugodne prostore, ker se po razdelitvi ne bo moglo več upoštevati želje posameznih pri-glašencev. Dolžnost vseh, zlasti dolžnost Slovencev bi bila, da se zavedajo občekoristne in zlasti gospodarsko važne institucije in store vse, da pripomorejo do še večje impozantnosti letošnjega velesejma, ki se prične 26. junija in konča 5. julija, in da pripomorejo veliki manifestaciji porasta jugoslovanske industrije, obrti in trgovstva. Zato kdor je še okleval, naj ne okleva v zadnjih minutah in naj prijavi velesejmskemu uradu, da hoče razstaviti svoje produkte.

Poškodovanje poljščine. Pri kopanju v Malem grabnu in Gradaščici se kopaleci ne poslužujejo zato napravljene poti, oziroma dohodov, marveč hodijo vseprek po njivah in travnikih ter povzročajo s tem občutno škodo na poljščini. V interesu zaštite kmetijstva in pa po zakonu o varstvu poljščine je pod kaznijo zabranjeno vsako stopanje na travnike in njive ob času, ko trava in poljski plodovi uspevajo. Tudi vodopravni zakon dovoljuje kopanje le v toliko v koliko se ne dela s tem komu škoda. Istotako je tudi strogo prepovedano delati škodo na javnem in privatnem imetju s trganjem trave in zelenja ter s sekanjem vej in nabiranje drv. Proti vsakomur, ki se ga bo pri navedenih dejanjih zasačilo, se bo v zmislu obstoječih predpisov kar najstrožje postopalo.

SKRAJNI JE CAS

Je, da se prepričate, da eder
par nogavic z žigom in znamko
(rdečo, modro ali zlato)

„ključ“

traja kakor štiri pari drugih.
Dobivajo se v prodajalnah.

Studenci pri Mariboru.

Kakor drugod, tako je tudi pri nas stanovanjska beda vedno hujsa. In kar je najbolj krivično: med tem ko stanujejo nekateri ljudje v stanovanjih, katera se skoraj ne morejo stanovanja imenovati, deloma celo v kletah in drvarnicah, si dovoljujejo nekateri hišni posestniki in drugi taki naravnost luksuzna stanovanja.

Navesti hočemo samo par slučajev: Na Kralja Petra cesti se je dne 1. marca izselila železničarska vdova Z. na podlagi sodnijske odpovedi, katero je hišni oskrbnik utemeljil s tem, da potrebuje hišni posestnik stanovanje za lastno uporabo. Ker se pa hišni posestnik g. M. nahaja nekje v Ameriki, je ostalo stanovanje cel mesec prazno in šele na pritožbo občinskega zastopnika sodr. L. na stanovanjsko sodišče v Mariboru, se je naselila v imenovano stanovanje žena hišnega gospodarja kot solastnica hiše. Stanovanje obstoja iz dveh večjih sob in kuhinje, v katerem stanuje sedaj ona z enim samim otrokom. Če človek, ki ima količjak sočutja s stanovanjskimi najemniki, enake slučaje vidi, mora pač obstrmeti.

Drugi slučaj se je dogodil spet par tedni, ko so kupili tukajšni kapucini posestvo v bližini cerkve sv. Jožefa. Prvo, kar so ti pridigarji ljubezni do svojega bližnjega smatrali za potrebno, je bilo to, da so strankam v dotični hiši odpovedali stanovanje z izgovorom, da ga rabijo zase. Kakor smo slišali iz zanesljivih virov, nameravajo ustanoviti nekak katoliški dom, katerega smatrajo oni v delavski, torej večinoma socialistični občini, za potrebnega. K temu moramo še pripomniti, da so kapucini pred dvema leti zahtevali, da naj bi se na občinske stroške zgradilo nad farovžem še eno nadstropje, kar pa jim je seveda izpodletelo, nakar so nadstropje zgradili na svoje stroške, oziroma na stroške svojih milodarnih ovčic. V tem farovžu se nahaja sedaj, razen par podstrešnih, še 16 lepih prostornih sob, ki pa po mnenju teh gospodov njihovim potrebam še vedno ne zadostujejo. Če govorimo torej na eni strani o stanovanjski bedi, na drugi pa vidimo, kaj si dovoljujejo ti gospodje, se moramo vprašati, ali je to pravično in ali se ujema s tem, kar stoji v svetem pismu, da ni imel Jezus niti toliko, kamor bi svojo glavo položil. Znano nam je tudi, da so kapu-

eini zaprosili, oziroma je zaprosila fara Sv. Magdalene v Mariboru pri oblasti za nastavitve organista, katerega naj vzdržujejo občine, ki spadajo pod faro Sv. Magdalene iz lastnih stroškov, kar bi seveda stalo težke tisočake. Poskrbeli bomo, da se ta njihova želja ne uresniči; organista naj si plačajo sami iz lastnih dohodkov, ki niso majhni.

Tretji slučaj stanovanjske bede imamo na Aleksandrovi cesti, kjer namerava hišni posestnik hišo demolirati, ker jo je treba popraviti in v kateri se nahaja 12 stanovanj. Posestnik je večkratni obrtnik, poseduje razen te še dve druge hiše in je sploh zelo bogat človek, kateremu bi bila torej malenkost izvršiti potrebna popravila. Toda v svoji ljubezni do strank to zavlačuje in se menda celo veseli, če so stranke primorane v deževnem vremenu posluževati se v sobi dežnikov.

Zdi se nam tudi, da se projektirani zgradbi večje stanovanjske hiše, katero namerava zgraditi občina, nasprotuje, četudi bolj skrivaj. Neki hišni posestnik se je izrazil, da bi bila ta zgradba grda konkurenca proti hišnim posestnikom. Ali na te se mi ne bomo ozirali, in če se nam posreči, bomo tudi izvršili kar smo obljubili našim volilecem.

Ptuj.

Čudna morala. Pri Sv. Trojici v Haložah se je zgodil slučaj, da je revna služkinja porodila. Župni urad je otroka, dasi ni iz sv. zakona, vseeno krstil, ker je bil za to plačan. Sedaj ko bi pa bilo treba izdati brezplačno potrdilo o rojstvu otroka, pa se fajmošter brani, češ, da ne bo podpisal takih grešnih deklet, ker potem bi bilo še več nezakonskih otrok. Služkinja je članica bolniške blagajne in bi imela dobiti porodniško podporo, ki jo pa po zaslugi tega fajmoštra ne more prejeti, ker ne more predložiti potrdila o rojstvu otroka. Ravno sedaj je v največji potrebi in bi podporo najbolj potrebovala. — Taka je morala že od nekdaj. Najprej morajo uboge viničarske hčere ven v širen in pregrešen svet, kjer so izpostavljene raznim nevarnostim, nato pa se jih še šikanira. Bogatih, ki se lahko ženijo, pa žive vendar nemoralno, ne vidijo, revežu pa se vsak korak očita. Pa pravijo, da smo že v 20. stoletju in da je srednji vek za nami.

»Petovica«, tovarna čevljev pri Ptuj, napreduje. In sicer je sedaj odtegnila nekaterim delavkam in delavcem, ki so »preveč« zaslužili, del plače. Ravnatelj je namreč mnenja, da so bile akordne postavke previsoko postavljene, zato morajo delavci napraviti sicer za nižano plačo toliko kakor prej. Na primer: delavka je zaslužila v akordu do 70% nad normalno urno plačo. Ker je to preveč, se ji pri plači odbije toliko, da bo zaslužek le 20% nad normalo, napraviti pa mora vseeno navedenih 70%. Nekateri delavci pa pravijo, da

so bili premalo plačani. Tem bodo bojda plačo povišali. Sigurni pa smo, da ta povišek ne bo nikoli dosegel znižanja v prvem slučaju. Res, industriji so umetniki in z vsemi žavbami namazani. — Ne razumemo tamkajšnjega delavstva, da si pusti take kolobacije dopasti. Zdi se nam, da je nekaj gnilega v organizaciji. Delavstvu priporočamo, da to odstrani in se postavi na noge za svojo korist in obrambo. — Končno javljamo, da se je v neki tovarni v nedeljo predpoldne zopet delalo. Vprašamo javno oblast, kdaj je tovarni dovolila, da smo poljubno delati ob nedeljah? Delavsko zbornico prosimo, da stopi v stik z inšpekcijo dela in zahteva energično preiskavo in kaznovanje kršiteljev zakonitega nedeljskega počitka.

Vesoljni potop. Ptuj je bil z okolico znan že od nekdaj kot kraj največjih pijancev in krokarjev. Dasi bi bilo lahko nekoliko boljše, če bi vlada dovolila vingeradnikom izvoz vina, vendar ob pomanjkanju tega dovoljenja, si vinogradniki pač pomagajo kakor morejo. Otvorila se je o Veliki noči sezona vinotočev. Na Srežkem poglavarstvu je za ptujski srez javljenih doslej najmanj 50. V najbližji okolici Ptuja je najmanj 30 vinotočev, kjer ljudje pijejo in pijejo. Kmetje, ki ne morejo vina prodati, ga nastavijo kar doma, po 10 do 15 polovnjakov. Ljudje drve kot muhe na med in zapravljajo premoženje in zdravje, ptujska okolica je kot dolina polna pijane megle, ob nedeljah vesel krik, doma pa jadikovanje zaradi preslabih zaslužkov... Žalostna slika modernega gospodarstva. Zaradi tega se tudi ni čuditi, da je tudi polno jetike v ptujskem okraju.

Nedeljski počitek se ne upošteva pri vseh obrtnikih. Posebno ne pri tistih, ki delajo večinoma z vajenci. Vajenec je zastojniški delavec, tega se lahko izrablja noč in dan in na teden po 8 dni. Tako si menda mislijo nekateri. Opozarjamo gg. obrtnike, naj se nikar tako ne ženejo, saj z nedeljskim delom ne bodo ravno vsega zaslužili. Ako ne bo kmalu tega konec, jih bomo imenovali poimensko in jih priporočili občinstvu.

Mesčno upravo ptujsko prosimo, da naj kopališče uerdi vsaj za dva dneva, ko je odprto, tako, da bodo lahko ljudje kopališče tudi izrabili. Doslej se je navadno zgodilo tako, da so morali ob petkih čakati do 10. ure, preden se je kopališče pripravilo. Marsikatera stranka je prišla z vlakom in je morala spet oditi, ker ni mogla tako dolgo čakati. To se že lahko uredi, če je le malo dobre volje.

Ignacij Mihevc:

Prvi socialista v fari.

(Konec.)

»Za Boga, Janez, molči, da te kdo ne čuje!« se je ustrašila žena. Na cesto nas požen, če boš kaj govoril čez njo. Potrpiva, če drugi ne, Bog se nas usmili!«

Janez je planil k vratom in stopil v vežo. Besno je švigal njegov pogled semintja. Iskal je nečesar, nad čemer bi izlil svoj gnjev.

Iz shrambe je pravkar prihajala Franekina mati, držeč v rokah pletenico krompirja. Začudeno je pogledala stara žena Janeza, ki je ves blede stal pred njo.

»Mati!«, je zaklical tako iznenada, da je ženi skoraj padla pletenica iz rok.

»Kaj hočeš zopet?« je nejevoljno vprašala in sedla na nizek stolček.

»Zopet? Kdaj sem še kaj zahteval od Vas? Kdaj sem vas še prosil? Ali nocoj me morate čuti, morate, kajti preveč je vsega tega?«

»Česa,« se je začudila, potem pa mirno lupila krompir naprej.

»Moji otroci stradajo, vaša hčer muči pomanjkanje. Nikdar nisem vprašal po njenem deležu, danes pa zahtevam. Ne morem drugače, brez zaslužka sem, brez kruha...«

»Sam si vzrok, ali je treba, da si se sprl z Bogom in svetom?«

»Kako to?«

»Kako to, to dobro veš sam, socialista si, brezverci si in zaradi tega si izgubil delo, in te tudi nikjer ne marajo. Cela fara te zavida. In zato naj redim jaz tvoje otroke? Pozabljaš, da je še eden, ki bo kmalu potreboval vse to, kar sva s starim s težavo prigospodarila; kdo bo skrbel za nju, kadar pojdeva v kot?«

»Mati, vaša shramba je polna. Ne bo se poznalo in nihče ne bo prikrajšan, če pomagate tem, ki stradajo. Vaša hči je Franeka.«

Janezova žena je zajokala, zajokali so otroci.

»Dogovoril se s fantom,« je dejala naposled starka.

»Kako z njim?« je zavpil Janez. »Z njim naj se pogovorim, ki mu daje navodila malopridna deklina, njej pa župnik in, ki naj bo vaša bodoča sinaha? Z njim naj se pogovorim, ki mu je njegova ljubica naročila, naj gleda, da se jaz in moja rodina, ki jo je imenovala cigansko tolpo, čimprej izgubi izpred oči, z njim, ki mu je ona naročila, naj napravi moji ženi in otrokom bivanje pod to streho kar najbolj neznosno. In to zato, ker sem fanta opozoril na nekatere dekletove »čednosti«, o katerih se pogovarjajo vrabci na strehi. Samo on in z njim vi tega nečete slišati. Povem vam danes zopet, da bo prinesla nesrečo v hišo, nesrečo njemu, a tudi vašim in očetovim sivim lasem. Dal Bog, da nimam prav!«

»Janez, poskrbi zase in za svoje, a nas pusti v miru. Glede Franekinega deleža bova govorila s starim, je pikro pripomnila tašča.

»Bog je pravičen,« je zaklical Janez, se sunkoma okrenil in se s težkim korakom vrnil v sobo. Tisto noč ni legel k počitku. Zdelo se mu je, da se mu iz vseh kotov roga nesreča, zvesta njegova spremljevalka, ki je bila edina njegova dedščina. Janez je bil od otroških let

sirota, a s sirota ni se brati nesreča in trda usoda.

Tisto noč se je Janez Klančar tudi odločil.

Med prijaznimi vinorodnimi griči ob hrvaški meji se je blestela prijazna vas v opoldanskem solcu. Dolgo let je že hodil Janez Klančar v prostorne slemenske šume z drvarji. Stiskal in štedil je in zaslužil denar in njegovi prijatelji so bili blagoslovljeni. S pomočjo dobrosrčnih sosedov si je sezidal Janez lastno domačijo, kateri temelj je postavila Franekina skromna dota. Z neumornim delom je pognal nesrečo od sebe in živel zadovoljno. Nesreča pa je naselila na domu Franekinih starišev, kjer je ošabno gospodinjila zlobna sinaha. Tista soba, kjer je nekoč Janezova rodina preživljala najslabše dneve, je bila določena Janezovi tašči in tastu kot kot. In prav iz tistega kota, v katerem je tolikrat stiskala beda Janezovo rodino, je prihajalo slabotno ječanje dveh, od starosti sključenih ljudi.

»Oj, sin, ali sva z očetom zaslužila, da naju pustiš stradati? Kakor črna živina sva delala in hranila zate, sedaj pa nama ne privoščiš niti žlice mleka,« tako je tarnala in očitala nesrečna starka svojemu najmlajšemu sinu.

»Pogovorite se z mojo ženo,« je mrko odgovoril vrli sin. In že se je oglasila iz kuhinje:

»Nadloga stara, na beraško palico naju bosta spravila s starim. Rodila in skrbela sta za ono brezversko cigansko tolpo, sedaj naj bova hvaležna mi dva za to. K onim pojditu in ostanita tam, da bom imela mir pred vama!«

Črna nevhvaležnost sinova in sinah, ki je prinesla nesrečo v hišo, se je maščevala nad starcema.

Enako kakor se je pred leti napotil Janez in za njim njegova rodina, tako sta se napotila sedaj starca. Dolgo, dolgo sta potovala; preko trnja in klancev je vodila pot v prijazno vas ob hrvaški meji, kjer je stal Janezov dom.

»Odpustita! Bog je pravičen,« sta s solzami v očeh spoznala tašča in tast. Janezova rodina je ljubeznjivo sprejela starca pod streho, ju pogostila in obdržala pri sebi. Ljubeznjivo je stregla Franeka svojima roditeljema v zadnjih dneh njiju življenja in preko njenih ust ni prišel očitek ne žalitev.

Mesec dni po prihodu Franekinih staršev k Janezovim, je prinesel poštni sel pismo, ki ga je pisala Franekina sošolka, glaseče se tako-le:

Draga prijateljica Franeka!

Upam, da te moje pisemce dohiti zdravo in čilo.

Tužno vest ti naznanjam. Minuli teden, v petek, je tvoj rojstni dom pogorel do tal, zgorela je tudi živina. Tvoj brat se je pri požaru smrtno nevarno opek. Tu kroži govorica, da je njegova žena zanetila ogenj v pijanosti.

Bodite vsi zdravi!

Tvoja Lojzka.

Priznana najsolidnejša domača tvrdka
JOS. ROJINA, Ljubljana
Aleksandrova cesta 3.

Velika zaloga vsakovrstnega češkega in angleškega blaga in suknja. Bogata izbira vseh vrst izgotovljenih oblek, raglanov, površnikov, dežnih plaščev etc. po izredno nizkih cenah. Lastni krojaški atelje.

Točna postrežba! — Solidne cene! 95
Proti gotovemu jamstvu daje tudi na ugodna mes. odplačila.

Naročajte in širite
„DEL. POLITIKO“!

Makulturni papir
se proda po 4.— Din za 1 kg.
Več se poizve v upravi lista.

Produkcija — krema za
čevlje.

Zahtevajmo in kupujmo vedno
in povsod le „Produkcijo
kremo“ za čevlje. 130

SPLOŠNO KONZUMNO DRUŠTVO „POSAVJE“
V ZAGORJU OB SAVI.

Ima svoje prodajalne v Zagorju, Loka pri Zagorju in Velenje.
Blago prodaja vse vrste specerijskega in manufakturo po najnižjih dnevni cenah. — Član lahko postane vsak.

Pristopnina Din 2-50 — Delež Din 50—

RAVNATELJSTVO.

SPLOŠNO KREDITNO DRUŠTVO V LJUBLJANI
Aleksandrova cesta 5 r. z. z. o. z. Ustanovljeno 1. 1898

SPREJEMA

hranilne vloge na tekoči račun in jih obrestuje po dogovoru.

Pisarna: Ljubljana, Aleksandrova cesta šte. 5

POSOLJUJE

na menice, zastavna pisma in lombard po ugodni obresti meri.

Glavni in odgovorni urednik: Rudolf Golouh. — Izdaja konzorcij »Delavske Politike« (odgovoren Josip Pastorek) v Ljubljani. Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani. — Za tiskarstvo odgovoren Mihael Rožanec.